

اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی تهران

TEHRAN CHAMBER OF COMMERCE,
INDUSTRIES, MINES AND AGRICULTURE

بررسی وضعیت هزینه و در آمد خانوار

در استان تهران و کل کشور

در سال‌های ۱۳۹۰ لغایت ۱۳۹۲

معاونت بررسی های اقتصادی

مرکز گردآوری و تحلیل آمار

آذر ۱۳۹۳

یکی از اساسی‌ترین مطالعات آماری که به منظور نیل به اهداف مختلف اقتصادی و اجتماعی، در اغلب کشورهای جهان صورت می‌گیرد، بررسی بودجه خانوار^۱ است. از طریق این بررسی می‌توان به چگونگی هزینه‌ها و درآمدهای خانوارها و روند تغییرات آن‌ها و نیز آمار و اطلاعات گوناگون دیگری پی برد.

مهم‌ترین اهداف بررسی بودجه خانوار به شرح ذیل می‌باشد:

- شناسایی الگوها و عادات مصرفی خانوارها و مطالعه در مورد روند تغییرات آن‌ها در اثر تحولات اقتصادی و اجتماعی.
- تعیین ضرایب اهمیت کالاها و خدمات مورد مصرف خانوارها به منظور محاسبه شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی
- تعیین سهم هزینه‌های مختلف در هزینه کل خانوارها و اطلاع از چگونگی مصرف در بین طبقات مختلف جامعه جهت اتخاذ تصمیم در مورد تامین رفاه نسبی و حداقل معیشت
- برآورد کلیه هزینه‌های مصرفی خانوارها به منظور استفاده در محاسبات ملی
- ارزیابی اثرات اقتصادی و اجتماعی برنامه‌های دولت در وضع زندگی خانوارها از نظر ترکیب هزینه‌های مصرفی آن‌ها
- برآورد میزان تولید بعضی از کالاهای مورد مصرف خانوارها که از طرق دیگر به سهولت قابل محاسبه نمی‌باشد
- محاسبه حساسیت درآمدی تقاضا، میل نهایی به مصرف و میل نهایی به پس‌انداز در جامعه
- تعیین دهک‌های درآمدی و هزینه‌ای
- بررسی توزیع درآمد و محاسبه ضریب جینی

۱- خانوار عبارت است از چند نفر که در یک اقامتگاه ثابت سکونت داشته و هم‌خرج و دارای تغذیه مشترک باشند. فردی که به تنهایی در یک اقامتگاه ثابت زندگی می‌نماید نیز یک خانوار تلقی می‌گردد (در تعریف خانوار خویشاوندی شرط نیست).

درآمد

در آمارهای گزارش بودجه خانوار بانک مرکزی، درآمد معادل با «مجموع درآمد پولی و غیرپولی» در نظر گرفته می‌شود که اجزای مختلفی را در برمی‌گیرد و لزوماً به معنای «میزان دریافتی نقدی خانوارها» طی یک سال نیست؛ مطابق تعریف این گزارش، «انواع درآمد پولی عبارتند از: درآمد از مزد و حقوق (بخش دولتی، خصوصی و تعاونی)، درآمد از مشاغل آزاد (کشاورزی و غیرکشاورزی)، درآمدهای متفرقه و درآمد حاصل از فروش کالاهای دست دوم». همچنین، درآمد غیرپولی عبارت است از «ارزش اجاری مسکن شخصی، در برابر خدمت و رایگان و ارزش کالاها و خدمات در برابر مزد و حقوق، رایگان (نه از خانوار دیگر)، تولید برای مصرف در خانه، از محل کسب کشاورزی و غیرکشاورزی به هر طریق».

متوسط درآمد ناخالص سالانه یک خانوار به تفکیک گروه‌های مختلف درآمد در کل کشور و استان تهران

میلیون ریال

۹۲		۹۱		۹۰		گروه‌های درآمد
کل کشور	تهران	کل کشور	تهران	کل کشور	تهران	
۲۷۷	۴۰۳	۲۰۹	۲۹۳	۱۶۷	۲۳۱	مجموع درآمد پولی و غیرپولی ناخالص
۱۹۲	۲۱۰	۱۴۸	۱۶۴	۱۲۴	۱۴۵	درآمد پولی ناخالص
۲۶	۲۵	۲۱	۱۸	۲۰	۱۸	۱- درآمد از مزد و حقوق بخش دولتی و عمومی
۳۵	۴۷	۲۹	۳۷	۲۵	۳۲	۲- درآمد از مزد و حقوق بخش خصوصی
۰,۲	۰,۰۵	۰,۲	۰,۱	۰,۳	۰,۱	۳- درآمد از مزد و حقوق بخش تعاونی
۳,۲	۰,۴	۲,۱	۰,۳	۱,۹	۰,۳	۴- درآمد از مشاغل آزاد کشاورزی
۵۲	۵۲	۳۷	۴۴	۳۰	۳۸	۵- درآمد از مشاغل آزاد غیرکشاورزی
۶۶	۷۵	۵۲	۵۹	۴۲	۵۰	۶- درآمد های متفرقه
۹	۱۰	۷	۶	۵	۶	۷- درآمد حاصل از فروش کالاهای دست دوم
۸۵	۱۹۳	۶۱	۱۲۹	۴۴	۸۶	درآمد غیر پولی
۶۸	۱۶۲	۴۷	۱۰۲	۳۲	۶۴	۱- ارزش اجاری مسکن شخصی (مالک نشین)
۱۷	۳۰	۱۴	۲۷	۱۱	۲۳	۲- سایر

بر اساس داده‌های جدول فوق، در نگاه اول مشاهده می‌شود که مجموع درآمد ناخالص یک خانوار تهرانی در سال ۱۳۹۲، ۴۵ درصد از میانگین مجموع درآمد ناخالص خانوار در کل کشور بیشتر بوده است که شکاف درآمدی

مذکور طی سال‌های اخیر نیز افزایش یافته و از ۳۸٪ در سال ۱۳۹۰ به ۴۰٪ در سال ۱۳۹۱ و ۴۵٪ در سال ۱۳۹۲ رسیده است؛ در حالی که درآمد پولی ناخالص یک خانوار تهرانی در سال ۱۳۹۲ صرفاً ۹٪ از میانگین درآمد خانوار کل کشور بالاتر است. تفاوت اصلی در مجموع درآمد یک خانوار تهرانی با خانوار در کل کشور در ارزش‌گذاری بالای درآمد اجاری مسکن شخصی برای هر خانوار تهرانی نهفته است و چنانچه بخش مذکور را از درآمدهای خانوار تهرانی و کل کشور حذف نمائیم، افزایش درآمد یک خانوار تهرانی در مقایسه با خانوار در کل کشور، صرفاً ۱۵٪ خواهد شد.

درصد توزیع گروه‌های مختلف درآمدی در درآمد ناخالص سالانه یک خانوار در استان تهران و کل کشور

شرح	۹۰		۹۱		۹۲	
	تهران	کل کشور	تهران	کل کشور	تهران	کل کشور
مجموع درآمد پولی و غیرپولی ناخالص	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰
درآمد پولی ناخالص	۶۲٫۶	۷۳٫۹	۵۵٫۹	۷۰٫۹	۵۲٫۲	۶۹٫۲
۱- درآمد مزد و حقوق بخش دولتی و عمومی	۸٫۰	۱۲٫۰	۶٫۰	۱۰٫۱	۶٫۳	۹٫۴
۲- درآمد مزد و حقوق بخش خصوصی	۱۳٫۸	۱۴٫۷	۱۲٫۸	۱۳٫۶	۱۱٫۵	۱۲٫۸
۳- درآمد مزد و حقوق بخش تعاونی	۰٫۱	۰٫۲	۰٫۰۴	۰٫۱	۰٫۰۱	۰٫۱
۴- درآمد از مشاغل آزاد کشاورزی	۰٫۱	۱٫۲	۰٫۱	۱٫۰	۰٫۱	۱٫۲
۵- درآمد از مشاغل آزاد غیر کشاورزی	۱۶٫۶	۱۷٫۹	۱۵٫۰	۱۷٫۸	۱۳٫۰	۱۸٫۶
۶- درآمد های متفرقه	۲۱٫۵	۲۴٫۸	۲۰٫۰	۲۴٫۹	۱۸٫۶	۲۳٫۷
۷- درآمد حاصل از فروش کالاهای دست دوم	۲٫۵	۳٫۲	۲٫۰	۳٫۳	۲٫۶	۳٫۴
درآمد غیر پولی	۳۷٫۴	۲۶٫۱	۴۴٫۱	۲۹٫۱	۴۷٫۸	۳۰٫۸
۱- ارزش اجاری مسکن شخصی (مالک نشین)	۲۷٫۵	۱۹٫۴	۳۴٫۸	۲۲٫۷	۴۰٫۳	۲۴٫۷
۲- سایر	۹٫۹	۶٫۷	۹٫۳	۶٫۵	۷٫۶	۶٫۱

در سال ۱۳۹۲ به طور متوسط در کل کشور، بیش از ۶۹ درصد درآمد خانوارها را درآمدهای پولی و حدود ۳۱ درصد را درآمدهای غیرپولی تشکیل می‌دهد؛ اما سهم درآمدهای پولی از کل درآمد یک خانوار تهرانی ۵۲٫۲ درصد است و ۴۷٫۸ درصد را درآمد غیرپولی تشکیل می‌دهد، شایان ذکر است بخش عمده تشکیل دهنده درآمد غیر پولی مربوط به ارزش تخمین زده شده برای ارزش اجاری مسکن مالک نشین می‌باشد. درآمدهای در نظر گرفته

شده برای خانوارها در گزارش بودجه خانوار، با مفهوم رایج از درآمد، تا حدی متفاوت است. به عنوان مثال، برای خانوارهایی که نوعی فعالیت تولیدی (پخت نان، تهیه پوشاک یا غیره) در خانه دارند و از محصول خود استفاده می‌کنند، معادل برآوردی ارزش محصول این فعالیت‌ها، در درآمدهای غیرپولی آنها وارد می‌شود.

سهم درآمدهای پولی هم در بودجه خانوار استان تهران و هم در بودجه خانوار کل کشور، روندی نزولی دارد؛ سهم درآمدهای پولی در بودجه یک خانوار تهرانی از ۶۲,۶ درصد در سال ۹۰ به ۵۲,۲ درصد در سال ۹۲ کاهش یافته است.

در میان بخش‌های مختلف "درآمد پولی"، بیشترین سهم مربوط به "درآمدهای متفرقه" می‌باشد (توضیحات تکمیلی‌تری از جزئیات درآمدهای متفرقه در گزارش بانک مرکزی ذکر نشده است)؛ بعد از "درآمدهای متفرقه"، "درآمد از مشاغل آزاد غیر کشاورزی" بیشترین درآمد پولی خانوار را در استان تهران و کل کشور تشکیل می‌دهد.

در سال ۹۲ سهم "درآمد از مزد و حقوق بخش خصوصی" (۱۲,۸ درصد درآمد بودجه خانوار متوسط کل کشور و ۱۱,۵ درصد درآمد خانوار تهرانی) **بیش تر از سهم** "درآمد مزد و حقوق از بخش عمومی و دولتی" (۹,۴ درصد درآمد بودجه خانوار کل کشور و ۶,۳ درصد درآمد خانوار تهرانی) در بودجه خانوار کل کشور می‌باشد.

در سال ۹۲ سهم درآمد پولی خانوار تهرانی ۵۲ درصد و سهم درآمد پولی خانوار در کل کشور ۶۹ درصد می‌باشد، با توجه به این که سهم درآمد پولی بودجه خانوار تهرانی کمتر از متوسط خانوار در کل کشور است، تمام زیر بخش‌های تشکیل دهنده درآمد پولی نیز در درآمد خانوار تهرانی در مقایسه با کل کشور، سهم کمتری دارند؛ به عنوان مثال سهم "درآمد از مزد و حقوق بخش خصوصی" از کل درآمد خانوار تهرانی ۱۱,۵ درصد و از درآمد خانوار کل کشور ۱۲,۸ درصد می‌باشد.

برخلاف درآمد پولی، سهم درآمد غیر پولی در بودجه خانوار تهرانی بیشتر از کل کشور می‌باشد، به گونه‌ای که در سال ۹۲، ۴۰,۳ درصد از کل درآمد خانوار تهرانی را ارزش تخمین زده شده برای ارزش اجاری مسکن شخصی (مالک نشین) تشکیل می‌دهد، در حالیکه در درآمد خانوار کل کشور، ارزش تخمین زده شده برای ارزش اجاری مسکن مالک نشین تنها ۲۴,۷ درصد از کل درآمد را شامل می‌شود.

درصد تغییرات سالانه درآمد ناخالص یک خانوار به تفکیک در کل کشور و استان تهران

گروه های درآمد	درصد تغییرات سال ۹۱ نسبت به ۹۰		درصد تغییرات سال ۹۲ نسبت به ۹۱		سهم در رشد هریک از گروه ها در رشد کل درآمد در سال ۹۲
	تهران	کل کشور	تهران	کل کشور	
مجموع درآمد پولی و غیر پولی ناخالص	۲۷	۲۵	۳۸	۳۲	۳۸
درآمد پولی ناخالص	۱۳	۲۰	۲۸	۲۹	۲۱
۱- درآمد از مزد و حقوق بخش دولتی و عمومی	-۴	۵	۴۳	۲۴	۳
۲- درآمد از مزد و حقوق بخش خصوصی	۱۷	۱۶	۲۴	۲۴	۳
۳- درآمد از مزد و حقوق بخش تعاونی	-۱۶,۰۳	-۳۰,۳	-۵۳,۴	-۱۰,۳	-۰,۰۲
۴- درآمد از مشاغل آزاد کشاورزی	-۹,۷	۱۰,۲	۳۴,۴	۵۰,۹	۰,۰۳
۵- درآمد از مشاغل آزاد غیر کشاورزی	۱۵	۲۵	۱۹	۳۸	۳
۶- درآمد های متفرقه	۱۸	۲۵	۲۸	۲۶	۶
۷- درآمد حاصل از فروش کالاهای دست دوم	۱	۲۸	۸۰	۳۷	۲
درآمد غیر پولی	۴۹,۵	۳۹,۸	۴۹,۲	۳۹,۹	۲۲
۱- ارزش اجاری مسکن شخصی (مالک نشین)	۶۰	۴۶	۵۹	۴۴	۲۱
۲- سایر	۱۹	۲۱	۱۱	۲۴	۱

در سال ۹۲، مجموع درآمدهای ناخالص یک خانوار در استان تهران بیشتر از کل کشور رشد داشته است. از ۳۸ درصد رشد درآمد خانوار تهرانی، ۲۲ درصد ناشی از رشد درآمدهای غیر پولی و ۱۶ درصد ناشی از درآمدهای پولی است، درحالیکه از ۳۲ درصد رشد درآمد خانوار کل کشور ۱۲ درصد ناشی از رشد درآمد غیر پولی و ۲۱ درصد ناشی از درآمد پولی است.

هزینه

هزینه عبارت است از ارزش پولی کالاها و خدماتی که طی دوره مورد بررسی توسط خانوار برای مصرف جاری و یا آتی اعضای خود و یا هدیه به دیگران تهیه شده باشد. تهیه شامل خرید، تولید خانگی، دریافت در برابر خدمت (در بخش دولتی، خصوصی و یا تعاونی)، از محل کسب (کشاورزی و غیر کشاورزی) و مجانی (به استثنای آنچه که از سایر خانوارها دریافت شده) می باشد. وجوهی نظیر نفقه، نذر و اعانه (که در ازای آن کالا و یا خدمتی دریافت نمی شود) در صورتی که به خانوار دیگری پرداخت شده باشد هزینه به حساب نمی آید. در این بررسی مالیات و حق بازنشستگی (سهم خانوار) در هزینه منظور نشده است.

در هزینه های خانوار مندرج در بودجه خانوار، رقم هزینه های مسکن علاوه بر اجاره پرداختی توسط خانوارهای اجاره نشین شامل ارزش اجاره احتسابی خانوارهای مالک مسکن شخصی نیز می باشد.

متوسط هزینه ناخالص یک خانوار به تفکیک گروه های مختلف هزینه در استان تهران و کل کشور

میلیون ریال

گروه های هزینه	۹۰		۹۱		۹۲	
	تهران	کل کشور	تهران	کل کشور	تهران	کل کشور
جمع کل هزینه های ناخالص	۲۳۱	۱۷۴	۲۹۱	۲۱۷	۴۰۹	۲۸۴
مسکن، آب، برق و گاز و سای رسوخت ها	۱۰۲	۵۳	۱۴۷	۷۱	۲۱۱	۹۷
خوراکی ها و آشامیدنی ها	۴۳	۴۳	۵۲	۵۷	۶۷	۷۵
حمل و نقل	۲۲	۲۰	۲۲	۲۰	۲۹	۲۴
کالاها و خدمات متفرقه	۱۷	۱۵	۱۸	۱۸	۲۴	۲۳
بهداشت و درمان	۱۲	۹	۱۴	۱۲	۲۳	۱۶
پوشاک و کفش	۸	۸	۹	۱۰	۱۴	۱۳
لوازم، اثاث و خدمات مورد استفاده در خانه	۸	۸	۹	۱۰	۱۲	۱۲
تفریح و امور فرهنگی	۵،۲	۴،۷	۵،۲	۵،۱	۷،۸	۶،۵
رستوران و هتل	۴،۵	۴،۰	۴،۲	۴،۵	۶،۳	۵،۹
ارتباطات	۴،۶	۳،۹	۵،۰	۴،۴	۷،۶	۵،۷
تحصیل	۴،۵	۳،۷	۴،۹	۴،۲	۶،۶	۵،۰
دخانیات	۰،۶	۰،۶	۰،۹	۰،۹	۱،۳	۱،۲

بر اساس گزارش بودجه خانوار، در سال ۱۳۹۲ یک خانوار تهرانی سالانه در تمام اقلام هزینه‌ای بجز "خوراکی‌ها و آشامیدنی‌ها" بیشتر از متوسط خانوار در کل کشور هزینه کرده است.

درصد توزیع گروه‌های مختلف هزینه در هزینه ناخالص یک خانوار در استان تهران و کل کشور

گروه‌های هزینه	۹۰		۹۱		۹۲	
	تهران	کل کشور	تهران	کل کشور	تهران	کل کشور
جمع کل هزینه‌های ناخالص	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰
مسکن، آب، برق و گاز و سایر رسوخت‌ها	۴۴،۰	۳۰،۶	۵۰،۴	۳۲،۹	۵۱،۶	۳۴،۱
خوراکی‌ها و آشامیدنی‌ها	۱۸،۵	۲۴،۹	۱۷،۹	۲۶،۲	۱۶،۳	۲۶،۳
حمل و نقل	۹،۷	۱۱،۷	۷،۶	۹،۴	۷،۰	۸،۵
کالاها و خدمات متفرقه	۷،۲	۸،۴	۶،۲	۸،۲	۶،۰	۸،۱
بهداشت و درمان	۵،۳	۵،۳	۴،۹	۵،۵	۵،۶	۵،۶
پوشاک و کفش	۳،۳	۴،۶	۳،۰	۴،۵	۳،۴	۴،۶
لوازم، اثاث و خدمات مورد استفاده در خانه	۳،۵	۴،۸	۳،۰	۴،۵	۲،۹	۴،۲
تفریح و امور فرهنگی	۲،۳	۲،۷	۱،۸	۲،۳	۱،۹	۲،۳
رستوران و هتل	۱،۹	۲،۳	۱،۴	۲،۱	۱،۵	۲،۱
ارتباطات	۲،۰	۲،۳	۱،۷	۲،۰	۱،۹	۲،۰
تحصیل	۱،۹	۲،۱	۱،۷	۱،۹	۱،۶	۱،۸
دخایات	۰،۲۶	۰،۳۲	۰،۳۰	۰،۴۰	۰،۳۲	۰،۴۱

در میان گروه‌های مختلف هزینه در بودجه خانوار، بیشترین سهم مربوط به بخش "مسکن، آب، برق و گاز و سایر رسوخت‌ها" می‌باشد، سهم گروه "مسکن، آب، برق و گاز و سایر رسوخت‌ها" از مجموع هزینه‌های یک خانوار تهرانی ۵۲ درصد می‌باشد درحالی‌که این رقم در بودجه خانوار کل کشور ۳۴ درصد از کل هزینه‌ها می‌باشد.

سهم هزینه گروه "مسکن، آب، برق و گاز و سایر رسوخت‌ها" در بودجه خانوار هم در استان تهران و هم در بودجه خانوار کل کشور روندی افزایش دارد.

با توجه به افزایش سهم هزینه‌های بخش‌های "مسکن، آب، برق و گاز و سایر سوخت‌ها"، "بهداشت و درمان"، "پوشاک و کفش" و "دخانیات" در مجموع هزینه‌های یک خانوار تهرانی، سهم هزینه‌های سایر گروه‌ها کاهش یافته است.

کاهش سهم هزینه "خوراکی‌ها و آشامیدنی‌ها" در مجموع هزینه‌های یک خانوار تهرانی از ۱۹ درصد در سال ۹۰ به ۱۶ درصد در سال ۹۲ قابل توجه است.

درصد تغییرات سالانه هزینه ناخالص سالانه یک خانوار به تفکیک در کل کشور و استان تهران

گروه‌های هزینه	درصد تغییرات سال ۹۱ نسبت به ۹۰		درصد تغییرات سال ۹۲ نسبت به ۹۱		سهم در رشد هریک از گروه‌ها در رشد کل هزینه در سال ۹۲
	تهران	کل کشور	تهران	کل کشور	
جمع کل هزینه‌های ناخالص	۲۶	۲۵	۴۱	۳۱	۳۱
مسکن، آب، برق و گاز و سایر سوخت‌ها	۴۴	۳۴	۴۴	۳۶	۱۲
خوراکی‌ها و آشامیدنی‌ها	۲۲	۳۱	۲۸	۳۱	۸
حمل و نقل	-۱	۰	۲۹	۱۹	۱,۸
کالاها و خدمات متفرقه	۹	۲۱	۳۵	۳۰	۲,۴
بهداشت و درمان	۱۷	۲۸	۵۹	۳۵	۱,۹
پوشاک و کفش	۱۶	۲۴	۵۵	۳۴	۱,۵
لوازم، اثاث و خدمات مورد استفاده در خانه	۶	۱۶	۳۷	۲۴	۱,۱
تفریح و امور فرهنگی	۰,۱	۸	۵۰	۲۹	۰,۷
رستوران و هتل	-۷	۱۴	۵۱	۲۹	۰,۶
ارتباطات	۸	۱۲	۵۳	۳۰	۰,۶
تحصیل	۹	۱۵	۳۴	۱۸	۰,۴
دخانیات	۴۳	۵۵	۵۴	۳۶	۰,۱

همانطور که رشد درآمدهای خانوار تهرانی بیشتر از رشد درآمدهای خانوار کل کشور است، رشد هزینه‌ها در بودجه خانوار تهرانی نیز بیش از کل کشور می‌باشد. رشد هزینه‌های یک خانوار تهرانی حدود ۱۰ درصد بیشتر از رشد هزینه‌های یک خانوار در کل کشور می‌باشد.

بیش از نیمی از رشد هزینه های یک خانوار تهرانی ناشی از افزایش هزینه "مسکن، آب، برق و گاز و سایر سوخت ها" می باشد، در حالی که از رشد ۳۱ درصدی هزینه خانوار در کل کشور ۱۲ درصد مربوط به هزینه "مسکن، آب، برق و گاز و سایر سوخت ها" است.

در سال ۱۳۹۲، در مجموع در تمام گروه های هزینه ای بجز "خوراکی ها و آشامیدنی ها"، خانوارهای تهرانی افزایش هزینه ای بیشتر از کل کشور داشته اند.

در سال ۹۲ در میان گروه های هزینه ای در مجموع هزینه ای یک خانوار تهرانی، بیشترین رشد (۵۹ درصد افزایش) مربوط به گروه "بهداشت و درمان" است، و در بودجه خانوار کل کشور، "مسکن، آب، برق و گاز و سایر سوخت ها" و "دخانیات" با ۳۶ درصد و "بهداشت و درمان" با ۳۵ درصد بیشترین افزایش قیمت را داشته اند.

مازاد (کسری) بودجه

میلیون ریال در سال

شرح	۹۰		۹۱		۹۲	
	تهران	کل کشور	تهران	کل کشور	تهران	کل کشور
مجموع درآمد پولی و غیر پولی ناخالص	۲۳۱	۱۶۷	۲۹۳	۲۰۹	۴۰۳	۲۷۷
جمع کل هزینه های ناخالص	۲۳۱	۱۷۴	۲۹۱	۲۱۷	۴۰۹	۲۸۴
مازاد (کسری) بودجه	(۰,۳)	(۶,۷)	۱,۷	(۷,۵)	(۶,۳)	(۷,۶)

مقایسه درآمد و هزینه بودجه خانوار تهرانی با بودجه خانوار در کل کشور نشان می دهد که اگر چه درآمد سال ۹۲ خانوار تهرانی حدود ۱۲,۶ میلیون تومان بیشتر از متوسط کل است اما هزینه ها نیز برای خانوار تهرانی به میزان ۱۲,۴ میلیون تومان بیش از کل کشور می باشد؛ لذا این شرایط باعث می شود که کسری بودجه در سال ۹۲ برای خانوار تهرانی تنها به میزان ۱۳۳ هزار تومان کمتر از کسری بودجه در خانوار کل کشور دیده شود.

شرایط خانوار تهرانی در سال ۹۲ در مقایسه با کل کشور بدتر شده است، چرا که خانوار تهرانی در سال ۹۱ مازاد بودجه ۱۷۳ هزار تومانی را تجربه کرده ولی در سال ۹۲ مازاد بودجه آنها تبدیل به کسری بودجه ۶۲۶ هزار تومانی شده است. شرایط خانوار در کل کشور نیز در سال ۹۲ نسبت به سال قبل بدتر شده است و دچار کسری بودجه بیشتری شده اند اما میزان کسری بودجه فقط ۱۱ هزار تومان افزایش یافته است.

درآمد و هزینه خانوار با حذف ارزش اجاری مسکن شخصی (مالک نشین)

از آن جا که ارزش اجاری مسکن شخصی، هم در هزینه ها و هم در درآمد های یک خانوار برآورد می شود، لذا برای وضوح بیشتر ارقام درآمدی و هزینه ای در گزارش، این رقم از درآمد و هزینه خانوار کم شده و مجدداً میزان درآمد و هزینه خانوارها در استان تهران و کل کشور مقایسه شده است.

میلیون ریال در سال

۹۲		۹۱		۹۰		شرح
کل کشور	تهران	کل کشور	تهران	کل کشور	تهران	
۲۷۷	۴۰۳	۲۰۹	۲۹۳	۱۶۷	۲۳۱	مجموع درآمد پولی و غیر پولی ناخالص
۲۸۴	۴۰۹	۲۱۷	۲۹۱	۱۷۴	۲۳۱	جمع کل هزینه های ناخالص
۶۸	۱۶۲	۴۷	۱۰۲	۳۲	۶۴	ارزش اجاری مسکن شخصی (مالک نشین)
۲۰۸	۲۴۱	۱۶۲	۱۹۱	۱۳۵	۱۶۷	مجموع درآمد پولی و غیر پولی ناخالص بجز ارزش جاری مسکن شخصی
۲۱۶	۲۴۷	۱۶۹	۱۸۹	۱۴۲	۱۶۸	جمع کل هزینه های ناخالص بجز ارزش اجاری مسکن شخصی

بدلیل این که رقم ارزش اجاری مسکن شخصی هم در هزینه و هم در درآمد خانوار محاسبه می شود لذا با کسر این ارقام در کسری (مازاد) بودجه خانوار تغییری حاصل نخواهد شد، بر این اساس می توان گفت که تغییرات این بخش عملاً اثری بر سطح رفاه خانوار ندارد.

برای بدست آوردن سهم هزینه تخمین زده شده برای ارزش اجاری مسکن شخصی (مالک نشین) از کل هزینه "مسکن، آب، برق و گاز و سایر سوخت ها": رقم تخمین زده شده برای ارزش اجاری مسکن شخصی (مالک نشین) را که در قسمت درآمدی بودجه خانوار مشخص شده را نسبت به رقم "مسکن، آب، برق و گاز و سایر سوخت ها" که در قسمت هزینه بودجه خانوار آمده است، محاسبه می کنیم.

شایان ذکر است در سال ۱۳۹۲ سهم ارزش اجاره احتسابی مسکن شخصی (مالک نشین) از هزینه "مسکن، آب، برق و گاز و سایر سوخت ها" ۷۰,۴ درصد در کل کشور و ۷۶,۸ درصد در استان تهران است.

با مقایسه ارقام درآمدی یک خانوار تهرانی و یک خانوار در کل کشور، ملاحظه می‌گردد که در سال ۹۲ درآمد خانوار تهرانی فقط ۳,۲ میلیون تومان بیشتر از کل کشور و هزینه خانوار تهرانی ۳,۱ میلیون تومان بیشتر از کل کشور بوده و اختلاف درآمدی ۱۲ میلیون تومانی خانوار تهرانی با خانوار کل کشور عمدتاً ناشی از ارزش تخمین زده شده برای مسکن شخصی می‌باشد.

مقایسه ضریب اهمیت کالا و خدمات در شاخص بهای مصرف کننده و درصد توزیع کالا و خدمات در بودجه خانوار:

برای تعیین ضرایب اهمیت کالاها و خدمات مورد مصرف خانوارها در شاخص بهای مصرف کننده از درصد توزیع کالاها و خدمات در بودجه خانوار استفاده می شود. ضرایب اهمیت کالا و خدمات در شاخص مصرف کننده تا زمانی که سال پایه ثابت است، تغییر نمی کند؛ با توجه به تغییرات الگوی مصرفی خانوارها، جهت واقعی شدن محاسبه تورم، هر چند سال یکبار، سال پایه و ضرایب اهمیت کالا و خدمات مصرفی تغییر می کند.

همان طور که گفته شد در محاسبه شاخص قیمت مصرف کننده در کل کشور، ضرایب اهمیت کالا و خدمات، بر اساس درصد توزیع کالا و خدمات در بودجه خانوار کل کشور در سال پایه بدست می آید؛ همچنین ضرایب اهمیت کالا و خدمات در محاسبه شاخص قیمت هر استان، بر اساس درصد توزیع کالا و خدمات در بودجه خانوار همان استان محاسبه می شود.

ضریب اهمیت سال پایه (۹۰) در شاخص قیمت مصرف کننده کل کشور ^۱	درصد توزیع کالا و خدمات در بودجه خانوار کل کشور		درصد توزیع کالا و خدمات در بودجه خانوار استان تهران		گروه های هزینه
در سال ۹۰ و ۹۲	۹۲	۹۰	۹۲	۹۰	
۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	جمع کل هزینه های ناخالص
۳۲,۸	۳۴,۱	۳۰,۶	۵۱,۶	۴۴,۰	مسکن، آب، برق و گاز و سایر سوخت ها
۲۷,۴	۲۶,۳	۲۴,۹	۱۶,۳	۱۸,۶	خوراکی ها و آشامیدنی ها
۹,۹	۸,۵	۱۱,۷	۷,۰	۹,۷	حمل و نقل
۳,۲	۸,۱	۸,۴	۶,۰	۷,۲	کالاها و خدمات متفرقه
۷,۰	۵,۶	۵,۳	۵,۶	۵,۳	بهداشت و درمان
۴,۹	۴,۶	۴,۶	۳,۴	۳,۳	پوشاک و کفش
۵,۱	۴,۲	۴,۸	۲,۹	۳,۵	لوازم، اثاث و خدمات مورد استفاده در خانه
۲,۸۵	۲,۳۰	۲,۷	۱,۹	۲,۳	تفریح و امور فرهنگی
۱,۸۶	۲,۰۶	۲,۳	۱,۵	۱,۹	رستوران و هتل
۲,۳۸	۲,۰۱	۲,۳	۱,۹	۲,۰	ارتباطات
۲,۲۴	۱,۷۵	۲,۱	۱,۶	۱,۹	تحصیل
۰,۳۵	۰,۴۱	۰,۳	۰,۳۲	۰,۳۰	دخانیات

^۱ -در گزارش های شاخص قیمت مصرف کننده بانک مرکزی ارقام مربوط به ضرایب اهمیت در استان ها منتشر نمی شود لذا مقایسه درصد توزیع کالا و خدمات در بودجه استانی با ضرایب اهمیت در شاخص قیمت مصرف کننده استان در این گزارش امکان پذیر نمی باشد.

با توجه به جدول فوق، در برخی گروه‌های هزینه‌ای میان ارقام "درصد توزیع کالا و خدمات در بودجه خانوار کل کشور" و "ضریب اهمیت کالا و خدمات سال پایه ۹۰ در محاسبه شاخص بهای مصرف‌کننده" تفاوت نسبتاً زیادی مشاهده می‌شود، بعنوان مثال سهم "خوراکی‌ها و آشامیدنی‌ها" در بودجه خانوار کل کشور در سال ۹۰، ۲۴٫۹ درصد می‌باشد، در حالی که رقم ضریب اهمیت "خوراکی‌ها و آشامیدنی‌ها" در محاسبه شاخص قیمت مصرف‌کننده ۲۷٫۴ درصد است.

شرح	درصد تغییرات درآمد جاری - سال ۹۲ نسبت به سال قبل	درصد تغییرات هزینه جاری - سال ۹۲ نسبت به سال قبل	تورم سال ۹۲	درصد تغییرات هزینه به قیمت ثابت سال ۹۰ - سال ۹۲ نسبت به سال قبل
تهران	۳۷٫۶	۴۰٫۵	۳۲٫۲	-۲۶
کل کشور	۳۲٫۴	۳۱٫۴	۳۴٫۷	-۳

مقایسه رشد هزینه و تورم نشان می‌دهد که رشد هزینه جاری کل کشور ۳۱٫۴ درصد بوده و به میزان ۳٫۳ واحد درصد از تورم کل کشور کمتر بوده است.

در حالی که رشد هزینه به قیمت جاری خانوار در استان تهران بیشتر از کل کشور است، میزان تورم استان تهران کمتر از کل کشور می‌باشد (با توجه به این موضوع که در سال ۹۲ درصد تغییرات هزینه به قیمت ثابت منفی است، لذا افزایش میزان هزینه به قیمت جاری ناشی از افزایش مقدار مصرف نمی‌باشد).

میزان اثرگذاری افزایش هزینه در هر یک از گروه‌های هزینه‌ای در محاسبه شاخص قیمت مصرف‌کننده بستگی به ضریب اهمیت گروه هزینه در سبد خانوار دارد.

چرایی کمتر بودن رقم تورم در استان تهران نسبت به کل کشور با توجه به رشد بیشتر هزینه در این استان نیاز به بررسی دقیق‌تر ضرایب اهمیت در محاسبه شاخص قیمت مصرف‌کننده دارد.

با توجه به توضیحاتی که در قسمت های قبل در رابطه با شاخص قیمت مصرف کننده در گزارش آورده شد، به منظور ارائه تصویر شفاف تری از تغییر واقعی هزینه های خانوار پس از حذف اثرات تورمی، در ادامه به بررسی و مقایسه هزینه های خانوار که با استفاده از شاخص قیمت مصرف کننده به قیمت ثابت تبدیل شده است می پردازیم:

گروه های هزینه به قیمت جاری

میلیون ریال

گروه های هزینه	۹۰		۹۱		۹۲	
	تهران	کل کشور	تهران	کل کشور	تهران	کل کشور
جمع کل هزینه های ناخالص	۲۳۱	۱۷۴	۲۹۱	۲۱۷	۴۰۹	۲۸۴
مسکن، آب، برق و گاز و سایر سوخت ها	۱۰۲	۵۳	۱۴۷	۷۱	۲۱۱	۹۷
خوراکی ها و آشامیدنی ها	۴۳	۴۳	۵۲	۵۷	۶۷	۷۵
حمل و نقل	۲۲	۲۰	۲۲	۲۰	۲۹	۲۴
کالاها و خدمات متفرقه	۱۷	۱۵	۱۸	۱۸	۲۴	۲۳
بهداشت و درمان	۱۲	۹	۱۴	۱۲	۲۳	۱۶
پوشاک و کفش	۸	۸	۹	۱۰	۱۴	۱۳
لوازم، اثاث و خدمات مورد استفاده در خانه	۸	۸	۹	۱۰	۱۲	۱۲
تفریح و امور فرهنگی	۵،۲	۴،۷	۵،۲	۵،۱	۷،۸	۶،۵
رستوران و هتل	۴،۵	۴،۰	۴،۲	۴،۵	۶،۳	۵،۹
ارتباطات	۴،۶	۳،۹	۵،۰	۴،۴	۷،۶	۵،۷
تحصیل	۴،۵	۳،۷	۴،۹	۴،۲	۶،۶	۵،۰
دخانیات	۰،۶	۰،۶	۰،۹	۰،۹	۱،۳	۱،۲

در قسمت مربوط به هزینه بودجه خانوار این گزارش، جدول فوق که گروه های هزینه ای خانوار را به قیمت جاری نشان می دهد، بررسی شده است در جداول زیر با استفاده از ارقام شاخص های قیمت مصرف کننده، هزینه های جاری به هزینه های ثابت تبدیل شده است:

شاخص بهای مصرف کننده به تفکیک گروه های هزینه ای

گروه های هزینه	عدد شاخص بهای مصرف کننده در سال ۹۰		عدد شاخص بهای مصرف کننده در سال ۹۱		عدد شاخص بهای مصرف کننده در سال ۹۲	
	تهران	کل کشور	تهران	کل کشور	تهران	کل کشور
جمع کل هزینه های ناخالص	۱۰۰	۱۰۰	۱۲۶،۵	۱۳۰،۵	۱۶۷،۲	۱۷۵،۹
مسکن، آب، برق و گاز و سایر سوخت ها	۱۰۰	۱۰۰	۱۱۱،۷	۱۱۲،۹	۱۳۶،۰	۱۳۵،۷
خوراکی ها و آشامیدنی ها	۱۰۰	۱۰۰	۱۴۵،۱	۱۴۴،۶	۲۰۳،۵	۲۰۴،۹
حمل و نقل	۱۰۰	۱۰۰	۱۳۱،۷	۱۲۹،۵	۱۷۸،۶	۱۷۳،۹
کالاها و خدمات متفرقه	۱۰۰	۱۰۰	۱۴۵،۹	۱۴۶،۶	۲۱۹،۲	۲۲۰،۸
بهداشت و درمان	۱۰۰	۱۰۰	۱۲۳،۰	۱۲۴،۷	۱۶۷،۶	۱۷۲،۶
پوشاک و کفش	۱۰۰	۱۰۰	۱۵۳،۱	۱۴۷،۸	۲۱۷،۱	۲۱۹،۴
لوازم، اثاث و خدمات مورد استفاده در خانه	۱۰۰	۱۰۰	۱۵۰،۱	۱۵۰،۹	۲۳۲،۶	۲۳۰،۷
تفریح و امور فرهنگی	۱۰۰	۱۰۰	۱۳۷،۱	۱۴۱،۰	۱۸۱،۵	۱۹۰،۴
رستوران و هتل	۱۰۰	۱۰۰	۱۳۸،۷	۱۳۸،۷	۱۹۲،۵	۱۹۳،۲
ارتباطات	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۷،۸	۱۰۷،۵	۱۱۵،۱	۱۱۵،۲
تحصیل	۱۰۰	۱۰۰	۱۱۳،۳	۱۱۴،۱	۱۲۹،۰	۱۲۸،۵
دخانیات	۱۰۰	۱۰۰	۱۸۵،۲	۱۸۲،۵	۲۶۷،۷	۲۶۷،۶

گروه های هزینه به قیمت ثابت:

گروه های هزینه	هزینه ها به قیمت ثابت در سال ۹۰		هزینه ها به قیمت ثابت در سال ۹۱		هزینه ها به قیمت ثابت در سال ۹۲	
	تهران	کل کشور	تهران	کل کشور	تهران	کل کشور
جمع کل هزینه های ناخالص	۲۳۱	۱۷۴	۲۳۰,۳	۱۶۵,۹	۱۷۰,۱	۱۶۱,۷
مسکن، آب، برق و گاز و سایر سوخت ها	۱۰۲	۵۳	۱۳۱,۴	۶۳,۰	۷۱,۴	۷۱,۵
خوراکی ها و آشامیدنی ها	۴۳	۴۳	۳۶,۰	۳۹,۳	۳۶,۷	۳۶,۵
حمل و نقل	۲۲	۲۰	۱۶,۹	۱۵,۷	۱۳,۶	۱۴,۰
کالاها و خدمات متفرقه	۱۷	۱۵	۱۲,۴	۱۲,۱	۱۰,۵	۱۰,۴
بهداشت و درمان	۱۲	۹	۱۱,۷	۹,۵	۹,۶	۹,۳
پوشاک و کفش	۸	۸	۵,۸	۶,۷	۶,۱	۶,۰
لوازم، اثاث و خدمات مورد استفاده در خانه	۸	۸	۵,۸	۶,۴	۵,۱	۵,۲
تفریح و امور فرهنگی	۵,۲	۴,۷	۳,۸	۳,۶	۳,۶	۳,۴
رستوران و هتل	۴,۵	۴,۰	۳,۰	۳,۳	۳,۰	۳,۰
ارتباطات	۴,۶	۳,۹	۴,۶	۴,۱	۵,۰	۵,۰
تحصیل	۴,۵	۳,۷	۴,۳	۳,۷	۳,۹	۳,۹
دخانیات	۰,۶	۰,۶	۰,۵	۰,۵	۰,۴	۰,۴

درصد تغییرات هزینه به قیمت ثابت

گروه های هزینه	درصد تغییرات هزینه به قیمت ثابت سال ۹۱ نسبت به ۹۰		درصد تغییرات هزینه به قیمت ثابت سال ۹۲ نسبت به ۹۱		سهم در رشد هریک از گروه ها در رشد کل هزینه در سال ۹۲
	تهران	کل کشور	تهران	کل کشور	
جمع کل هزینه های ناخالص	(۰,۳)	(۵)	(۲۶)	(۳)	(۲۶)
مسکن، آب، برق و گاز و سایر سوخت ها	۲۹	۱۸	(۴۶)	۱۳	(۲۶,۱)
خوراکی ها و آشامیدنی ها	(۱۶)	(۹)	۲	(۷)	۰,۳
حمل و نقل	(۲۵)	(۲۲)	(۱۹)	(۱۱)	(۱,۴)
کالاها و خدمات متفرقه	(۲۵)	(۱۸)	(۱۵)	(۱۴)	(۰,۸)
بهداشت و درمان	(۵)	۲	(۱۸)	(۲)	(۰,۹)
پوشاک و کفش	(۲۳)	(۱۶)	۵	(۱۰)	۰,۱
لوازم، اثاث و خدمات مورد استفاده در خانه	(۲۹)	(۲۳)	(۱۱)	(۱۹)	(۰,۳)
تفریح و امور فرهنگی	(۲۷)	(۲۳)	(۵)	(۴)	(۰,۱)
رستوران و هتل	(۳۳)	(۱۸)	۱	(۷)	۰,۰
ارتباطات	۰	۴	۷	۲۱	۰,۱
تحصیل	(۳)	۱	(۱۱)	۵	(۰,۲)
دخانیات	(۲۳)	(۱۵)	(۶)	(۷)	(۰,۰)

در سال ۹۲ کل هزینه ناخالص خانوار به قیمت ثابت در بودجه یک خانوار تهرانی ۲۶ درصد و در بودجه خانوار متوسط کشور ۳ درصد کاهش یافته است، همانطور که مشاهده می شود عمده کاهش هزینه ناخالص کل در سال ۹۲ در بودجه خانوار تهرانی ناشی از کاهش هزینه "مسکن، آب، برق و گاز و سایر سوخت ها" است. با توجه به این که ۷۶,۸ درصد هزینه های "مسکن، آب، برق و گاز و سایر سوخت ها" در بودجه خانوار تهرانی و ۷۰,۴

درصد در بودجه خانوار کل کشور مربوط به " ارزش تخمین زده شده مسکن شخصی نشین " می باشد؛ لذا به منظور بررسی دقیق تر تغییرات هزینه به قیمت ثابت، در ادامه گزارش فقط ۲۳,۲ درصد هزینه "مسکن، آب، برق و گاز و سایر سوخت ها" در هزینه های خانوار تهرانی و ۲۹,۶ درصد هزینه "مسکن، آب، برق و گاز و سایر سوخت ها" در هزینه های خانوار کل کشور محاسبه و مجددا تغییرات هزینه کل ناخالص خانوار بررسی شده است:

محاسبه تغییرات هزینه در بودجه خانوار با حذف هزینه تخمین زده شده برای ارزش اجاری مسکن مالک نشین:

میلیون ریال

گروه های هزینه	هزینه ها به قیمت ثابت در سال ۹۱		هزینه ها به قیمت ثابت در سال ۹۲		درصد تغییرات هزینه به قیمت ثابت سال ۹۲ نسبت به ۹۱		سهم در رشد هریک از گروه ها در رشد کل هزینه در سال ۹۲	
	تهران	کل کشور	تهران	کل کشور	تهران	کل کشور	تهران	کل کشور
جمع کل هزینه های ناخالص	۱۴۴,۹	۱۲۵,۹	۱۱۴,۰	۱۱۸,۲	(۲۱)	(۶)	(۲۱)	(۶)
مسکن، آب، برق و گاز و سایر سوخت ها	۴۰,۲	۲۱,۱	۱۶,۵	۲۱,۱	(۵۹)	۰,۳	(۱۶)	۰,۱
خوراکی ها و آشامیدنی ها	۳۶,۰	۳۹,۳	۳۶,۷	۳۶,۵	(۲)	(۷)	۱	(۲)
حمل و نقل	۱۶,۹	۱۵,۷	۱۳,۶	۱۴,۰	(۱۹)	(۱۱)	(۲)	(۱)
کالاها و خدمات متفرقه	۱۲,۴	۱۲,۱	۱۰,۵	۱۰,۴	(۱۵)	(۱۴)	(۱)	(۱)
بهداشت و درمان	۱۱,۷	۹,۵	۹,۶	۹,۳	(۱۸)	(۲)	(۱)	(۰)
پوشاک و کفش	۵,۸	۶,۷	۶,۱	۶,۰	۵	(۱۰)	۰	(۱)
لوازم، اثاث و خدمات مورد استفاده در خانه	۵,۸	۶,۴	۵,۱	۵,۲	(۱۱)	(۱۹)	(۰)	(۱)
تفریح و امور فرهنگی	۳,۸	۳,۶	۳,۶	۳,۴	(۵)	(۴)	(۰)	(۰)
رستوران و هتل	۳,۰	۳,۳	۳,۰	۳,۰	۱	(۷)	۰,۰۳	(۰)
ارتباطات	۴,۶	۴,۱	۵,۰	۵,۰	۷	۲۱	۰,۲	۱
تحصیل	۴,۳	۳,۷	۳,۹	۳,۹	(۱۱)	۵	(۰)	۰,۱
دخانیات	۰,۵	۰,۵	۰,۴	۰,۴	(۶)	(۷)	(۰)	(۰)

با حذف هزینه تخمین زده شده برای ارزش اجاری مسکن مالک نشین از کل هزینه خانوار ، مشاهده می شود که هزینه های واقعی خانوار تهرانی در سال ۹۲ نسبت به سال قبل ۲۱ درصد و متوسط هزینه خانوار کل کشور ۶ درصد کاهش یافته است، و تاثیر هزینه های گروه "مسکن، آب، برق و گاز و سایر سوخت ها" در کاهش ۲۱ درصدی کل هزینه های خانوار تهرانی ۱۶ درصد می باشد.

با حذف تغییرات قیمت (با استفاده از تبدیل ارقام به قیمت ثابت) می توان بیان کرد که مقدار مصرفی خانوار در کل کشور در تمام گروه های هزینه (بجز مسکن و آب و برق و گاز، ارتباطات و تحصیل) در سال ۹۲ نسبت به سال قبل کاهش داشته است. به بیانی دیگر مقدار مصرف خوراکی ها و آشامیدنی ها، کالا و خدمات متفرقه، پوشاک و کفش، رستوران و تفریح و... در سال ۹۲ در خانوارهای کل کشور بطور متوسط کاهش یافته است.

با استفاده از اطلاعات جدول تغییرات هزینه به قیمت ثابت در بودجه خانوار می توان ترجیحات مصرفی خانوار در استان تهران و کل کشور در سال ۹۲ را بررسی کرد. یک خانوار تهرانی در سال ۹۲ بیشترین افزایش مقداری را در میزان مصرف ارتباطات، پوشاک و کفش، خوراکی و آشامیدنی و رستوران و هتل داشته است؛ همچنین بعد از مسکن، بیشترین کاهش مقداری در هزینه های حمل و نقل و بهداشت و درمان می باشد. این در حالی است که بیشترین افزایش مصرف خانوار متوسط کل کشور در ارتباطات و تحصیل بوده است و بیشترین کاهش مصرف در مقدار لوازم و اثاثیه مورد استفاده در خانه می باشد.

یکی از نتایج مثبتی که از اطلاعات جدول فوق برداشت می شود کاهش مقداری مصرف دخانیات در خانوار تهران و کل کشور در سال ۱۳۹۲ در مقایسه با سال ۱۳۹۱ است که در عین حال نگرانی از جایگزینی برخی از مواد دخانی غیر مجاز ناسالم تر را نیز تشدید می کند.

کاهش مقداری میزان تحصیل و بهداشت و درمان در استان تهران در سال ۹۲ پدیده خوشایندی نمی باشد. شایان ذکر است چنانچه کاهش مقداری تحصیل ناشی از تغییر ترکیب دانش آموزان در مقاطع تحصیلی و کاسته شدن از تعداد دانش آموزان در برخی از مقاطع تحصیلی به ویژه ابتدایی باشد، نگران کننده به نظر نمی رسد. کاهش مقداری بهداشت و درمان نشان می دهد که در مقایسه با سایر هزینه های خانوارها در تهران، هزینه کردن برای بهداشت و درمان از اولویت پایین تری برخوردار است و در موارد مواجه با کسری درآمد، کاستن از هزینه بهداشت و درمان در مقایسه با هزینه پوشاک و کفش، گزینه مرجحی برای خانوارهای تهرانی است.

یکی از نتایج جداول هزینه ای خانوارها، استخراج هزینه های با ضریب اهمیت بالا و رشد مثبت است که می تواند نشان دهنده تداوم تقاضا در بازار اینگونه کالاها یا خدمات باشد. لذا بر اساس یافته های آماری از عملکرد هزینه ای خانوارهای تهرانی در سال ۱۳۹۲، به نظر می رسد کسب و کارهایی که در زمینه پوشاک، رستوران داری، خوراکی-

ها و آشامیدنی‌ها در استان تهران فعالیت می‌کنند، از این نظر که این اقلام در بودجه خانوارهای تهرانی حائز اهمیت و در اولویت است، همچنان سودآور هستند.

تهیه و تنظیم: اکرم عابدی

منابع:

گزارش بررسی بودجه خانوار در سال‌های ۹۲،۹۱ و ۹۰ - بانک مرکزی
گزارش شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی در مناطق شهری ایران - بانک مرکزی